

2009-05-29

Ruben Aronsson
SBUF
Box 5501
114 85 STOCKHOLM

Nordisk Passivhuskonferens 2009

Bifogar kort rapport från genomförd konferens enligt rubrik, med stöd från SBUF (Ärende id: 12146).

I norra Europa står bostads- och servicesektorn för mer än 40 % av den totala energiförbrukningen. Med anledning av de globala klimatförändringarna är det av yttersta vikt att finna lösningar som drastiskt minskar energikonsumtionen i byggnader.

Ett passivhus har ett ungefärligt energibehov motsvarande 1/4 av traditionella hus och är därmed ett av flera utvecklingsspår mot byggnader med bättre energiprestanda än dagens norm. Utvecklingen av passivhus fokuserar även på att hitta högkvalitativa lösningar med lång livslängd och ett optimalt inomhusklimat vilket också bidrar till att det är av intresse att följa utvecklingen. Investeringskostnaderna är något högre än för traditionella hus, men detta kompenseras av betydligt lägre underhållskostnader.

Konferensen lyckades samla den senaste informationen om passivhusutvecklingen i de Nordiska länderna och dess omgivning, både avseende praktiska erfarenheter inom området samt forskning och utveckling. Konferensen blev lyckad och samlade ca 420 deltagare, varav glädjande nog många entreprenörer. Mer information finns på www.passivhusnorden.se. Bifogar också tre artiklar som bättre belyser innehållet i konferensen, BIN (nr 17/2009), samt Byggbrevet (publiceras i nästa nr) och Samhällsbyggaren (publiceras i nästa nr).

Kontakterna och nätverk som byggdes under konferensdagarna stimulerar till fortsatta aktiviteter inom området och ökad utbyte av erfarenheter mellan de Nordiska länderna. Konferensen avser nu att bli en årligen återkommande händelse. I september nästa år hålls den i Danmark och året därpå i Finland.

Stort tack till SBUF vars stöd bidrog till att konferensen kunde genomföras.

Med vänlig hälsning

Pär Åhman
Ansv. Forskning och utveckling

Postadress

Ekmansgatan 1, 411 32 Göteborg

Besöksadress

Ekmansgatan 1

ServicebolagSveriges Byggindustrier
Service AB**Organisationsnr**

556061-2524

Telefon

031- 708 41 04

Telefax

031- 708 41 99

E-postpar.ahman@bygg.org**Internet**www.bygg.org

Foto: Pär Åhman

Deltagare Drygt 400 personer deltog i Nordens Passivhuskonferens i slutet av april i Göteborg. Nästa år arrangeras konferensen i Danmark.

Verkligheten viktig vid Passivhuskonferens

Den Nordiska Passivhuskonferensen lockade över 400 personer till Göteborg och Eriksbergshallen i slutet av april. Det är den andra passivhuskonferensen som arrangeras och det märktes att konferensen nu har etablerat sig i branschen.

Bara det att det har kommit 400 personer visar att intresset har kommit igång på riktigt och att passivhus inte längre bara handlar om forskning och utveckling utan om konkreta byggprojekt och att vi nu har kommit en bra bit på väg, säger Pär Åhman FoU-ansvarig på Sveriges Byggindustrier.

Internationella talare

Med bland talarna under konferensen fanns bland andra Berthold Kaufmann från Passivhusinstitutet i Darmstadt i Tyskland, den danske arkitekten Jens Laustsen som arbetar för IEA i Paris och Gordon Sutherland från EU-kommissionen.

Berthold Kaufmanns Passivhusinstitut i Darmstadt ger riktvärden

Elisabeth Nore, civilekonom och skribent verksam bland annat på IMCG, ett internationellt konsultföretag inom miljöteknik.

Foto Leif Hansson

för vad som krävs för att en byggnad ska räknas som passivhus. Han medgav att han ibland får kritik för att värdena är svåra att uppnå för byggnader i ett klimat som Sveriges men menade att deras riktvärden är rekommendationer sedan står det entreprenörer fritt att anpassa utifrån sin verklighet. Han gav också en uppmaning att branschen ska hålla nere kostnaderna så passivhus inte blir en lyxvara utan kan bli verklighet för alla som är intresserade.

Gordon Sutherland från EU-kommissionens IEEA, Intelligent Energi Executive Agency, berättade att de har fått in 26 definitioner på passivhus och lågenergihus och att de numera föredrar att kalla den här typen av byggnader för 'hus som inte kräver tillförsel av energi eller mycket lite energi'. Han var

övertygad om att marknaden för lågenergihus har framtiden framför sig men poängterade också att det alltid handlar om hur människorna som bor i husen uppför sig när det gäller energi om lågenergihuset i praktiken är ett lågenergihus.

Lära av misstag

Under konferensen hölls även drygt 30 presentationer av personer verksamma inom passivhusbranschen i Sverige och i övriga Norden. Många på konferensen framhöll hur viktigt det är att få tillfälle att ta del av det senaste vad det gäller forskning, att lära av andra som är verksamma i branschen och ta del av varandras lyckade och kanske även mindre lyckade projekt.

–Det viktigt med en sådan här konferens för att utbyta kunskap och erfarenhet men den intressantaste informationen är kanske inte det som sägs här framme vid podiet utan i kaffepauser, under middagen eller över en öl, det vill säga misslyckade projekt som vi alla kan lära av men som det sällan skrivs om, menar Tomas Kåberger, generaldirektör för Energimyndigheten och en talarna samt deltagare under paneldebatten.

Fokusera på verklighet

Tomas Kåberger manade också till försiktighet vad det gäller teoretiska modeller och hellre fokusera på verkligheten. Att drömmar och ambitioner inte är tillräckligt för att lyckas utan branschen måste klara hela processen fram till ett färdigt resultat och inte minst ett passivhus är känsligt för misstag.

–Visserligen är både entusiasm och stolthet viktigt men om en liten länk i kedjan brister, till exempel en hantverkare som oförsiktigt gör hål i ett material och sedan inte lagar på rätt sätt, är det förödande för ett fungerande passivhus, säger Tomas Kåberger.

Tomas Kåberger poängterade också i sitt anförande att det inte bara är viktigt att fokusera på slutresultatet för passivhus eller lågen-

ergihus utan också på hur mycket energi som går åt under produktion. Ju energieffektivare framtidens hus blir desto intressantare blir det att se hur stor del av energin som går åt vid byggandet.

Efterfrågan överskattad

Även Tomas Carlsson, vd för NCC Construction Sverige, deltog i konferensen paneldebatt. NCC Construction Sverige omsatte förra året 25 miljarder och har drygt 9 000 anställda. Tomas Carlsson är försiktigt optimistisk när det gäller passivhus. Han menar att energin fortfarande är alltför billig för att vara en betydelsefull faktor när människor väljer bostad.

–Idag är efterfrågan på lågenergihus förvånansvärt överskattad men jag är säker på att efterfrågan i framtiden kommer att vara underskattad. Men eftersom våra produkter ska hålla länge finns det alltid en risk att det som branschen idag hyllar kan om tio år vara helt fel och därför måste vi ha en viss försiktighet när det gäller nyheter, förklarar Tomas Carlsson.

Trots det, eller kanske precis därför, väljer Tomas Carlsson och NCC Construction Sverige att genomföra ett passivhusprojekt i Beckomberga utanför Stockholm. Bygget har precis startat och nästa höst ska de 22 bostadsrättslägenheterna vara klara för inflyttning. NCC Construction Sverige planerar liknande passivhusprojekt i både Göteborg och i Malmö.

–Vi behöver mer erfarenhet av passivhus innan vi kan industrialisera passivhusbyggandet och därmed få ned kostnaden. Passivhus är än så länge prototyper och egentligen för dyra för att bygga men jag är övertygad om att vi i framtiden kan minska kostnaderna och när det gäller industrialisering av byggandet har vi mycket att lära av Kina, menar Tomas Carlsson.

Förändrad attityd

Kristina Gabrielli är utvecklingschef på Peabs division Väst där

Foto: Elisabeth Nore

Brogården i Alingsås förvandlas från miljonprogramsområde med dragiga lägenheter till ett modernt bostadsområde med det senaste inom passivhusteknik. Ombyggnationen beräknas pågå till 2014 och kosta 250 miljoner kronor.

just energifrågor är ett prioriterat område. Hon ser en stor skillnad i attityden till energi från sina år i branschen. Tidigare drevs energifrågorna av några få ledsjalar på byggföretagen men numera kommer diskussion om energifrågorna upp tidigt i projekten.

–Samtidigt är byggbranschen en konserverande bransch. Den är snabb att anamma lösningar som innebär omedelbara lägre kostnader men inte lika snabb på att förändras när det handlar om energifrågor som kanske inte genast sparar pengar, säger Kristina Gabrielli.

Under åren 1998 till 2008 arbetade Kristina Gabrielli på NCC. Under de sista två åren var hon ett stöd i produktionen av Hamnhuset vid Eriksberg på Hisingen. Hamnhuset med sina 115 lägenheter räknas fortfarande som det största passivhusbygget i Sverige.

Skapar mervärde

Kristina Gabriellis erfarenhet av Hamnhuset är att ett sådant projekt skapar mervärde i organisationen. Att genomföra ett byggprojekt med passivhusteknik ställer krav samtliga personer som är med i projektet både vad det gäller engagemang och yrkesskicklighet, något som också uppskattades från samt-

liga inblandade från hantverkare till platschef. De tyckte att det var roligt att tydligare involveras i projektet och få ett större ansvar att slutresultatet verkligen fungerade.

–Passivhusbyggande kräver att alla är engagerade i vad de gör och att idéer som kommer upp under byggandet tas till vara. Det kan tyckas krångligt att utföra men är egentligen en winwin-situation både för de som genomför projektet och för byggföretaget, menar Kristina Gabriell.

Att öka kunskapsnivån bland hantverkare var också något som Ulla Jansson från Lunds Universitet tog upp i sitt anförande under Passivhuskonferensen. Samma fråga väcktes under paneldebatten om branschen verkligen kan utbilda kvalificerade hantverkare i samma takt som ambitionen är att bygga passivhus. Och någon framförde synpunkten att om hälften av alla nya byggnaderna ska vara passivhus så måste också hälften av hantverkarna ha kunskap om att bygga passivhus.

Intressanta projekt

Under konferensen ägandes en heldag åt att besöka byggprojekt i Västsverige där Hamnhuset var ett av de projekt som visades upp. Ett annat byggprojekt som dels fick mycket fokus under presentationerna och dels under studiebesöken var Skanskas ombyggnation av miljonprogramsområdet Brogården i Alingsås.

Området har gått från att ha varit ett slitet bostadsområde med dragiga lägenheter till moderna hyreshus. Istället för att renovera valde det kommunala bostadsbolaget Alingsåshem att bygga om de 16 hyreshusen med passivhusteknik.

Den första etappen av ombyggnationen startade i början av förra året och i januari i år kunde de första hyresgästerna återvända till sina ombyggda lägenheter. Hela ombyggnationen beräknas vara klar 2014 och kostnaden beräknas ligga på 250 miljoner kronor.

Kristina Gabriell utvecklingschef på Peab division Väst menar att energifrågor numera engagerar alla i projektet. Tidigare drevs de här frågorna bara av några få eldsjälar.

Foto: Elisabeth Nore

Pär Åhman FoU-ansvarig Sveriges Byggindustrier planerar en förstudie om och hur aktivhus, lågenergihus som även genererar energi, kan bli en verklighet i Sverige.

Foto: Elisabeth Nore

Tomas Kåberger varnade för överdrivet intresse för teoretiska modeller och uppmanade konferensdeltagare att vara stolta över vad det de uppnår i den verkliga världen.

Foto: Elisabeth Nore

Tomas Carlsson vd NCC Construction Sverige, har nyligen dragit igång ett passivhusprojekt i Beckomberga utanför Stockholm och anser att när passivhus kan industrialiseras blir de riktigt intressanta för branschen.

Foto: Elisabeth Nore

Berthold Kaufmann från Passivhusinstitut uppmanade branschen att hålla nere kostnaderna så passivhus inte blir en lyxvara utan kan bli verklighet för alla som är intresserade.

Foto: Elisabeth Nore

Ett annat intressant projekt i Alingsås är Stadsskogens förskola, som räknas som Sveriges första förskola byggd med passivhusteknik. För att behålla värmen i huset är ytterväggarna omkring 40 centimeter tjocka, något som har utnyttjats i inomhusmiljön med djupa alkover där barnen kan krypa upp och sitta. De tjocka väggarna innebär också att till exempel trafikbuller stängs ute.

Med tanke på de närmare 100 barnen som vistas i Stadsskogens förskola under dagtid är projektet också intressant för det visar att passivhustekniken fungerar även i lokaler som ställer stora krav på en fungerande ventilation men samtidigt är tomma under kvällar, helger och lov. Trots det håller temperaturen inomhus en jämn nivå.

Helle aktivhus

Den danske arkitekten Jens Lautsen, verksam vid IEA, International Energy Agency, i Paris, framförde under konferensen en förhoppning om att den tredje Passivhuskonferensen som kommer att arrangeras i Danmark i september nästa år ska vara en Aktivhuskonferens och syftade på lågenergihus som genererar energi både till sin egen förbrukning och kanske även ger ett överskott.

Aktivhus, som också kallas zero energy buildings, har ju sedan länge använts med fördel bland annat i Tyskland och det är intressant att tekniken nu närmar sig Sverige. FoU-Väst och Pär Åhman har följt utvecklingen med stort intresse och det finns nu ett förslag att genomföra en förstudie för att närmare undersöka om och hur aktivhus kan bli en verklighet även i Sverige.

Läs mer på Internet

För mer information om mässan samt tillgång till presentationerna, se www.passivhusnorden.se

Författarens e-post

elisabeth.nore@imcg.se

FAKTA

Huvudarrangörer var Sveriges Byggindustrier, IVL, Västra Götalandsregionen, Passivhuscentrum, SP och STEM med stöd från bl.a. SBUF.

Rekordintresse för passivhus

Trots lågkonjunkturen finns det sektorer inom bygg som vädrar morgonluft. Det gäller inte minst möjligheterna att samla erfarenheter om smarta energilösningar och ett facit över hur långt utvecklingen nått när det gäller att bygga passivhus.

AV **PER HINDERSSON**

Trots lågkonjunkturen finns det sektorer inom bygg som vädrar morgonluft. Det gäller inte minst möjligheterna att samla erfarenheter om smarta energilösningar och ett facit över hur långt utvecklingen nått när det gäller att bygga passivhus.

Den nordiska konferensen för passivhus hölls under tre dagar i slutet av april i Göteborg och samlade över 400 deltagare, vilket gladdade Pär Åhman, Sveriges Byggindustrier, som var medarrangör, bland annat med uppbackning av SBUF.

– Det var extra roligt att konferensen hölls just här, menar Pär Åhman. Vi har många erfarenheter att redovisa och har både volym och intressanta tekniska lösningar att visa upp.

PIONJÄRPROJEKTEN

Tredje konferensdagen ägnades åt att studera många av de pionjärprojekt som genomförts i Västsverige med bland annat energirenoveringen av miljonprogrammets bostadsområde Brogården i Alingsås. I samma stad finns dessutom Sveriges första förskola byggd med passivhustekniken. På Hisingen i Göteborg finns det största flerbostadshuset, Hamnhuset, vars 115 lägenheter byggts med tekniken.

Det är den andra konferensen om passivhus. Den första hölls i Trondheim i fjol. Efter Göteborg

följer Danmark i september 2010 och Finland 2011.

– Våra produkter ska hålla länge och för att vi ska konstruera framtidens lågenergihus måste vi vara aktiva i dessa frågor, sa Tomas Carlsson, vd i NCC Construction Sverige.

Gert Wingårdh, Wingårdhs Arkitektkontor, var inne på samma linje.

– I dag är det självklart att konstruera hus med låg energiförbrukning och energipåverkan.

Med bland talarna fanns bland andra Berthold Kaufmann från Passivhusinstitutet i Darmstadt i Tyskland, den danske arkitekten Jens Laustsen som arbetar för IEA i Paris och Gordon Sutherland från EU-kommissionen.

Berthold Kaufmanns Passivhusinstitut i Darmstadt gav riktvärden vad som krävs för att en byggnad ska räknas som passivhus. Han medgav att han ibland får kritik för att värdena är svåra att uppnå för byggnader i ett klimat som Sveriges menade att deras riktvärden är rekommendationer, sedan står det entreprenörer fritt att anpassa utifrån sin verklighet.

Gordon Sutherland från EU-kommissionens IEEA, Intelligent Energi Executive Agency, har fått in 26 definitioner på passivhus och lågenergihus. De föredrar att kalla den här typen av byggnader för ”hus som inte kräver tillförsel av energi eller mycket lite energi”.

FOTO PER ÅHMAN

Över 400 samlades för ett par veckor sedan i Göteborg för att delta i den nordiska konferensen om passivhus.

Han var övertygad om att marknaden för lågenergihus har framtiden för sig men poängterade också att det alltid handlar om hur människorna som bor i husen uppför sig.

Västsverige har varit tidigt ute och intresserat sig för de här frågorna och det märktes inte minst under konferensens andra dag då flera intressanta västsvenska byggprojekt visades upp. Ett projekt som fick mycket uppmärksamhet var ombyggnationen av miljonprogramsområdet Brogården i Alingsås. Området har gått från att ha varit ett slitet bostadsområde med dragiga lägenheter till moderna hyreshus med det senaste inom passivhusteknik. Många valde också att besöka Stadsskogens förskola i Alingsås, som räknas som Sveriges första förskola byggd med passivhusteknik.

VÄRDEFULLT ATT DELTA

Under konferensen hölls även drygt 30 presentationer av personer verksamma inom passivhusbranschen i Sverige och i övriga Norden. Det är oerhört värdefullt att få tillfälle att ta del av det senaste vad det gäller forskning, att lära av andra som

är verksamma i branschen och ta del av varandras lyckade och kanske även mindre lyckade projekt.

Den danske arkitekten Jens Laustsen, verksam vid IEA, International Energy Agency, i Paris, framförde en förhoppning om att den tredje Passivhuskonferensen som kommer att arrangeras i Danmark i september nästa år ska vara en Aktivhuskonferens och syftade på lågenergihus som genererar energi både till sin egen förbrukning och kanske även ger ett överskott.

Aktivhus, som också kallas zero energy buildings, har ju sedan länge använts med fördel bland annat i Tyskland och det är intressant att tekniken nu närmar sig Sverige. FoU-Väst har följt utvecklingen med stort intresse och det finns nu ett förslag att genomföra en förstudie att närmare studera om och hur aktivhus kan bli en verklighet även i Sverige. Under konferensens paneldebatt lyfte Tomas Käberger generaldirektör på Energimyndigheten, ett varnande finger för lättheten att ta till sig teoretiska modeller men att det i slutändan alltid är det verkliga resultatet som räknas. ●

Paneldebatt med Kristina Mjörnell, SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, Per Andersson, Älvstranden Utveckling AB, Carl-Johan Korsås, Förvaltnings AB Framtiden, Tomas Kåberger, Energimyndigheten, Sören Pedersen, Passivitalo.fi samt Passivhus.dk samt Tomas Carlsson, NCC Construction Sverige. Foto: Elisabeth Nore.

VERKLIGHETEN VIKTIG VID ÅRETS PASSIVHUSKONFERENS

Den Nordiska Passivhuskonferensen lockade över 400 personer till Göteborg och Eriksbergshallen i slutet av april. Det är den andra passivhuskonferensen som arrangeras och det märktes att konferensen nu har etablerat sig i branschen.

Med bland talarna fanns bland andra *Berthold Kaufmann* från Passivhusinstitutet i Darmstadt i Tyskland, den danske arkitekten *Jens Laustsen* som arbetar för IEA i Paris och *Gordon Sutherland* från EU-kommissionen.

Håll kostnaderna nere

Berthold Kaufmanns Passivhusinstitut i Darmstadt ger riktvärden för vad som krävs för att en byggnad ska räknas som passivhus. Han medgav att han ibland får kritik för att värdena är svåra att uppnå för byggnader i ett klimat som Sveriges. Kaufmann menade dock att institutets riktvärden är rekommendationer som det står entreprenörerna fritt att anpassa utifrån sin verklighet. Han gav också en uppmaning till branschen att hålla nere kostnaderna så att passivhus inte blir en lyxvara utan kan bli verklighet för alla som är intresserade.

Boende avgör

Gordon Sutherland från EU-kommissionens IEEA, Intelligent Energy Executive Agency, berättade att de har fått in 26 definitioner på passivhus och

lågenergihus och att de numera föredrar att kalla den här typen av byggnader för "hus som inte kräver tillförsel av energi eller mycket lite energi". Han var övertygad om att marknaden för lågenergihus har framtiden för sig. Sutherland poängterade dock att det till syvende och sist handlar om hur människorna som bor i husen lever, om lågenergihuset i praktiken är ett lågenergihus eller inte.

Svenska exempel

Västsvenskt har varit tidigt ute och intresserat sig för de här frågorna. Det märktes inte minst under konferensens andra dag då flera intressanta västsvenska byggprojekt visades upp. Ett projekt som fick mycket uppmärksamhet var ombyggnationen av miljonprogramsområdet Brogården i Alingsås. Området har gått från att ha varit ett slitet bostadsområde med dragiga lägenheter till moderna hyreshus med det senaste inom passivhus-teknik. Många valde också att besöka Stadsskogens förskola i Alingsås, som räknas som Sveriges första förskola byggd med passivhus-teknik. En positiv sideeffekt här är att golven har blivit varmare och ljudnivån mer behaglig – barnen har slutat skrika!

Under konferensen hölls även drygt 30 presentationer av personer verksamma inom passivhusbranschen i Sverige och i övriga Norden. Det är oerhört värdefullt att få tillfälle att ta del av det senaste vad det gäller forskning, att lära av andra som är

verksamma i branschen och ta del av varandras lyckade och kanske även mindre lyckade projekt.

Aktivhus i Sverige?

Den danske arkitekten Jens Laustsen, IEA International Energy Agency i Paris, framförde en förhoppning om att Passivhuskonferensen 2010 ska bli en *Aktivhuskonferens*. Han syftade då på lågenergihus som genererar energi både till sin egen förbrukning och kanske även ger ett överskott.

Aktivhus, som också kallas *zero energy buildings*, har ju sedan länge använts med framgång bland annat i Tyskland och det är intressant att tekniken nu närmar sig Sverige. FoU-Väst har följt utvecklingen med stort intresse och det finns nu ett förslag att genomföra en förstudie för att närmare studera om och hur aktivhus kan bli en verklighet även i Sverige.

Under konferensens paneldebatt höjde *Tomas Kåberger*, generaldirektör på Energimyndigheten, ett varnande finger för att alltför enkelt ta till sig teoretiska modeller; i slutänden är det ändå det verkliga resultatet som räknas.

Konferensen genomfördes av bl.a. BI, som en av huvudarrangörerna, med stöd från SBUF m.fl.

För mer information om mässan samt tillgång till presentationerna, se vidare på Passivhuskonferensens hemsida www.passivhusnorden.se

Pär Åhman